

ПРОБЛЕМИ СЕПАРАТИЗМУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗИ

Окладна М.Г.

*Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого,
м. Харків*

Загострення проблеми сепаратизму в державах-членах ЄС на початку ХХІ ст. стало несподіванкою як для національних урядів, керівництва Євросоюзу, так і для експертів. Проблема ідентичності стала важливою складовою процесу формування кордонів в ХХІ ст.

Від Шотландії до Фландрії і далі до Каталонії: сепаратистські тенденції в сучасному Європейському Союзі – це не прикрий виняток з правила, а певна тенденція, процес, що поступово набирає обертів. З одного боку, європейці добре усвідомлюють раціональність лозунгу «наша сила в єдності», оскільки лише об'єднана Європа може бути почута США, Росією, Китаєм і гідно відповісти на сучасні глобальні виклики. Але, з іншого боку, спостерігається тенденція до зростання сепаратистських прагнень, бажання перетворити Європейський Союз з міждержавного об'єднання на Європу регіонів.

Розвитку сепаратизму певною мірою сприяють процеси глобалізації та регіональної інтеграції, які можуть відігравати як інтегративну, так і деструктивну роль. Глобалізація і інтеграція сприяють більш тісній взаємодії держав і недержавних організацій, їх об'єднанню у транснаціональні та глобальні мережі, які побудовані на різних каналах взаємозалежності, які включають торгівлю, політику, безпеку, навколишнє середовище та соціокультурні зв'язки. З іншого боку, глобалізація може сприяти фрагментації усталених політичних і соціальних порядків, дозволяючи регіональним та транснаціональним рухам ставити перед собою завдання, реалізація яких несе загрозу суверенітету і територіальній цілісності держав.

Сепаратистські рухи неоднорідні за спрямуванням: якщо одні прагнуть до автономії в межах національних держав, то інші ставлять перед собою більш сміливі цілі – вихід зі складу держав і створення нових незалежних держав. За статистикою з 1990 р. виникло понад 30 нових держав і на цьому сепаратистські рухи не збираються зупинитися. Слід зазначити, якщо розпад колишніх соціалістичних федерацій (СРСР, ЧССР, СФРЮ) розглядався як цілком закономірне явище внаслідок утиску прав і свобод громадян, то стрімкий розвиток сепаратистських рухів в країнах Західної Європи (на сьогодні в державах-членах ЄС налічується понад 40 сепаратистських партій), що функціонують на усталених демократичних і правових засадах, застав зненацька європейських політиків і експертів.

Проведення Євросоюзом регіональної політики, заснованої на принципах солідарності і субсидіарності, мало б зняти проблему сепаратизму в ЄС як таку, оскільки у регіонів з'явилася реальна можливість легально поряд з національними державами вийти на міждержавний та наднаціональний (у межах ЄС) рівень при вирішенні питань у різних сферах суспільного життя. Попри це, сепаратистські рухи не тільки не зникли, але й розвиваються, дестабілізуючи не лише держави-члени, але й Європейський Союз в цілому.